

5. SINIF

Ay Serisi

Bilgi yolunu Ay gibi ısıt!

Konu Anlatımı

Çalışma Kağıtları

Özgün Konu Testi

Çıkmış Sorular

Kavram Haritası

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİ AİLESİ

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİ PLATFORMU

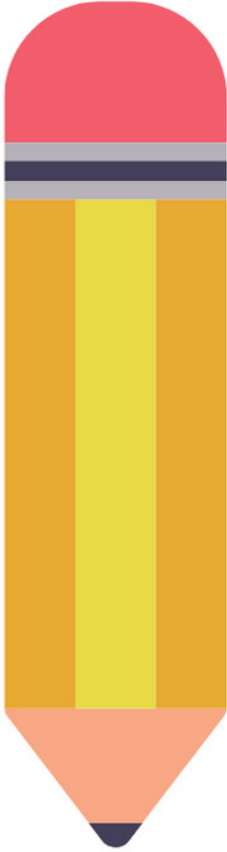
5. SINIF

Ay Serisi

Bilgi yolunu Ay gibi ısıt!

Çalışma Ekibi

Ahmet Fatih Erdem

Mevlüt Demir

Gülbahar Kaya

Leyla Aydemir

Mustafa Kafa

Emrah Bozdoğan

Gamze Dursun

Buket Demirel

Mehmet Polat

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİ AİLESİ

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİ PLATFORMU

5. SINIF

Konu

Anlatımı-Özeti

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİ AİLESİ

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİ PLATFORMU

ATASÖZLERİ

Uzun gözlem ve deneyimler sonucu oluşmuş, bilgi ve öğüt veren kalıplaşmış sözlerle atasözü denir.

Atasözlerinin Özellikleri

1. Atasözlerinin söyleyeni belli değildir, atasözleri halkın ortak malıdır.
2. Atasözleri kalıplaşmış sözlerdir. Bu yüzden atasözünü oluşturan sözcükler yerine başka sözcükler getirilemez, sözcüklerin sıralanışında da değişiklik yapılamaz. "Damlaya damlaya göl olur." atasözünde bulunan "göl" sözcüğünün yerine "havuz" sözcüğünü getiremeyiz. Sözcüklerin yerlerini değiştirip "Göl damlaya damlaya olur." da diyemeyiz. Atasözlerinin hepsi tamamlanmış bir yargı bildirir. Bu nedenle atasözleri cümle değeri taşır.
3. Atasözlerinin birçoğunda mecazlı bir söyleyiş vardır. "Terzi kendi söküğünü dikemez" atasözü, "İnsanlar başkalarına yaptıkları hizmetleri kendilerine yapamazlar." anlamını taşır. Bu atasözünün terziyle, sökükle bir ilgisi yoktur.
4. Çok az da olsa gerçek anlam taşıyan atasözleri de vardır.
» Dost ile ye, iç; alışveriş etme.
» Bugünün işini yarına bırakma.
5. Atasözlerinin bazıları aynı veya yakın anlamlıdır.
» Mum dibine ışık vermez. - Terzi kendi söküğünü diki-
mez.
» Körle yatan şaşı kalkar. -Üzüm üzüme baka baka
kararır. - İsin yanına varan is, misin yanına varan mis
kokar.
6. Atasözlerinin bazıları zıt anlamlıdır.
» Fazla mal göz çıkarmaz. - Azıcık aşım, kaygısız başım.
» İyilik eden iyilik bulur. - İyilikten maraz doğar.

DEYİMLER

Bir olayı, bir durumu, bir kavramı daha etkileyici anlatmak için en az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan ve çoğu zaman gerçek anlamdan uzaklaşıp kendine özgü anlam kazanan kelime gruplarına deyim denir.

Örnek

sırt: Boyundan bele kadarki bölüm
yer: Bir şeyin kapladığı boşluk, mekan.
gelmek: ulaşmak, varmak.
» Sırtı yere gelmemek: Güçlü olmak, sarsılmamak,

Deyimlerin Özellikleri

1. Deyimler kalıplaşmış sözcüklerdir. Deyimlerde bulunan sözcüklerin yerine eş anlamlıları bile getirilemez. Sözcüklerin yerleri değiştirilemez. Bu şekilde bir kullanım anlatım bozukluğuna yol açar.
Örnek
» Sürahiden boşalırcasına yağmak (Yanlış)
» Bardaktan boşalırcasına yağmak (Doğru)
2. Deyimler şahsa ve zamana göre çekimlenebilir.

- » Ödevimi yapınca öğretmenim gözüne girdim. (Ben)
- » Ödevimizi yapınca öğretmenim gözüne girdik. (Biz)

3. Deyimler genellikle mecaz anlamlıdır.
» "Kök söktürmek" deyimini "bir bitkinin kökünü çıkart-tırmak" değil, "güçlük çıkarmak, uğraştırmak" anlamın-dadır.
4. Bazı deyimlerin gerçek anlamları da vardır.
» Sır saklamak: Sırrı açıklamamak
» El sürmemek: Değmemek, dokunmamak
5. Deyimler bir kavramı ya da bir durumu anlatmak için kullanılır. Ders verme amacı taşımaz.
» "Burun kıvrırmak" deyimini, beğenmeyip küçümsemek anlamını içermektedir. Herhangi bir ders verme amacı taşımamaktadır.
6. Deyimler sözcük grubu ya da cümle şeklinde bulunabilir.
» Ağzı kulaklarına varmak (sözcük grubu)
» İğne atsan yere düşmez (cümle)

ÖZDEYİŞLER (VECİZELER)

Bir düşünceyi kısa ve özlü bir şekilde anlatan, bir veya birkaç cümleden oluşan, tüm insanlığın ortak değerlerinden bahseden, kimin söylediği belli olan sözlerle özdeyiş (vecize) denir.

Örnek

Ne kadar bilersen bil, söylediklerin karşındakinin anlayabileceği kadardır. (Mevlâna)

Boş bir çuvalın ayakta durması zordur. (B. Franklin)

Yaşlanmak bir dağa tırmanmak gibidir. Çıktıkça yor-gunluğunuz artar, nefesiniz daralır ama görüş açınız genişler. (I. Bergman)

Özdeyişler ile Atasözleri Arasındaki Farklar:

- Özdeyişlerin atasözlerinden farkı söyleyeninin ya da yazanının belli olmasıdır.
- Özdeyişlerin söyleyeni / yazanı bellidir; atasözleri ise anonimdir, söyleyeni belli değildir.
- Özdeyişler de tıpkı atasözleri gibi yaşanan olaylardan, gözlemlerden ve deneyimlerden çıkarılan sonuçlara, derslere dayanır.

Özdeyişlerin Özellikleri:

- * Bir düşünceyi en kısa, en özlü biçimde anlatan, deneyim ve tecrübelerin ürünüdürler.
- Kitapsız yaşamak, kör sağır, dilsiz yaşamaktır. (Seneca)
- * Özdeyişler genellikle topluma mal olmuş, kendi uzmanlık alanlarında ün yapmış, düşünceleri ve yaşam biçimleriyle insanlığa örnek olmuş kişilerin sözleridir.
- Beşikten mezara kadar bilim öğrenin. (Hz. Muhammed)

5. SINIF

Çalışma Kağıtları

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİ AİLESİ

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİ PLATFORMU

Aşağıdaki atasözlerinin anlamlarını bularak altlarına yazınız.

Bir baltaya sap olmak.

.....

.....

İyilik yapan iyilik bulur.

.....

.....

Damlaya damlaya göl olur.

.....

.....

İşleyen demir pas tutmaz.

.....

.....

Üzüm üzüme baka baka kararır.

.....

.....

Bu günün işini yarına bırakmayın.

.....

.....

Adamın iyisi iş başında belli olur.

.....

.....

.....

Aşağıdaki atasözlerini zıt anlamıyla eşleştiriniz.

[] Dost kara günde belli olur.

[] Öfke ile kalkan zararlar oturur.

[] Üzümlü ye bağını sorma.

[] İş olacağına varır.

1. Öfke baldan tatlıdır.

2. Düşenin dostu olmaz.

3. Harama el uzatılmaz.

4. Olmaz olmaz deme, olmaz olmaz.

Atasözleri ile ilgili verilen bilgilerden doğru olanların başına D yanlış olanların başına Y yazınız.

[] Atasözlerindeki sözcükler eş anlamlıları ile değiştirilebilir.

[] Atasözleri her zaman gerçek anlamdadır.

[] Atasözleri insanlara öğütler verir.

[] Atasözlerinin kim tarafından yazıldığı belli değildir.

[] Atasözleri kalıplaşmış sözler değildir.

Aşağıdaki kelimelerden atasözleri oluşturunuz.

1- olmaz düşmekle altın pul yere

2- var bir sesi var elin elin nesi iki

3- taş olmaz yalnız duvar

4- dayanmaz dağ hazıra

5- kuvvet doğar birlikten

1-

2-

3-

4-

5-

Aşağıdaki cümlelerde yer alan deyimleri bularak altlarını çiziniz.

1. Hırsızların geldiğini duyunca yüreği ağzına geldi.
2. Bu şarkı dilime dolandı kaldı.
3. Dört gözle arkadaşının gelmesini bekliyordu.
4. Çocuklar susmayınca tepesi attı.
5. Buradan taşındığından beri burnu büyüdü.
6. El ele verip bütün işleri hallettiler.
7. Hatice Hanım misafirlerini el üstünde tutuyor.
8. Gözüm üstünde olacak bundan sonra.
9. Damarına basmak için bu sözleri söyledi.
10. Elindeki kitaba şöyle bir göz attı.
11. Bu işi elinden kaçırmamalısn.
12. Vitrindeki bisiklette gözü kaldı.
13. Beşiktaş formasını dünyalara değişmez.
14. Bu gördükleri kafasını karıştırmıştı.
15. Acısını çıkarmıştı kendisine yapılan kötülüğün.
16. Aklına yatan konularda soru sormadı.
17. Topladığı incirleri tadına vararak yedi.
18. Arkadaşı hakkında sürekli atıp tutuyordu.
19. Boş bulunarak olmadık sorunlar yaşadı.
20. Memleketi gözünde tütüyordu.
21. Okuduğu kitabı anlatırken göklere çıkarıyordu.
22. Kardeşi doğunca pabucu dama atıldı.

Aşağıdaki deyimleri açıklamalarıyla eşleştiriniz.

- 1- Meydan okumak:
- 2- Modası geçmek:
- 3- Saman altından su yürütmek:
- 4- Ağzı kulaklarına varmak:
- 5- Hasret çekmek:
- 6- Su yüzüne çıkmak
- 7- Akli çıkmak
- 8- Gözünde tutmek
- [] Çok korkmak
- [] Korkmadığını ve çekinmediğini açıkça bildirmek
- [] Çok özlemek
- [] Belli etmeden gizli işler çevirmek
- [] Özlem duymak
- [] Önemini yitirmek
- [] Belli olmak, ortaya çıkmak
- [] Çok sevinmek

Aşağıdaki deyimlerin anlamını bularak bir cümle içerisinde kullanınız.

Sinek avlamak:

Anlamı:

Cümle:

Kafa yormak:

Anlamı:

Cümle:

Ziyan etmek:

Anlamı:

Cümle:

Aşağıdaki özdeyişleri paragraflarla verilmek istenen mesaja göre eşleştiriniz?

- 1- İyi olmak kolaydır, zor olan adil olmaktır. (V.Hugo)
- 2- Doğa, gençlere kuvvet, yaşlılara hikmet verir. (Aristoteles)
- 3- Hayat yaşla değil, yaşamakla anlaşılır. (Andre-Gide)
- 4- Gerçek bilgi; yaparak, denenerek öğrenilen bilgidir. (Descartes)
- 5- Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir. (m. Kemal Atatürk)

[]
Yaylalar Serindir. Havası temiz ve kokuludur. Yükselmeyle birlikte azalan oksijeni daha çok yakalayabilmek için kalp atışları artar, solunum sıklaşır ve derinleşir. Beden bir dinçlik kazanır. Yapılan işler büyüklere sorularak en doğru yol bulunmaya çalışılır. Onlar burada her şeyi öğrenecek kadar yaşamışlardır.

[]
Türküsü olmayan, yeni türküler üretemeyen toplum geleceğini kuramaz. Yeni bir şiir, yeni bir resim, yeni bir müzik yoksa yeni bir toplumdan bahsedilemez.

[]
Öğrencilere anlat, anlat, anlat nereye kadar gider. Elbette pek kalıcı olmaz. Ama ona bir şiir yazdırırsanız, öğrenir şiir yazmayı. Önceleri hatalı yapar fakat yazdıkça hataları düzelttikçe daha güzelini ve doğrusunu yazmayı öğrenir.

[] Benim kalbim temiz, derler. Gerçekten temizdir kötü bir şey düşünmemektedir. Ama bazen bu bizim zaafımız haline gelir. Kendimiz gibi bildiğimiz bazı insanların yaptıklarına göz yumar hale geldiğimizde lekeler başlar vicdanımızdaki. Hayattaki en büyük kötülüğü yapmış oluruz kendimize.

[]
Çok gezen mi bilir, çok yaşayan mı? Hep tartışılmıştır okul sıralarında. Bir bölüm gezen derken bir bölüm hep yaşayan demiştir. Nasıl ki her şeyi annemizin karından doğduğumuzda bilmediğimiz gibi öğrenmeyi yaşayarak yaparız. Duyguları, becerileri hep yaşayarak keşfederiz.

Aşağıdaki vecizelerde anlatılmak isteneni kısaca altlarına yazınız.

- Kitapsız yaşamak, kör sağır, dilsiz yaşamaktır. (SENECA)
- Kitap okumanın önemini anlatmaktadır.
- İki günü eşit olan ziyandadır. (HZ. MUHAMMED)
Ziyan: Zarar

En kudretli (güçlü) insan, kendisine hakim olandır. (SENECA)

Cesareti olmayan adamın başarısı olmaz. (PULDIUS CYRUS)

Sizi kendinizden başka hiç kimse kurtaramaz. Kendi kendinize ışık olun. (Buddha)

Az anlamak ters anlamaktan iyidir. (SWEIG)

Düşünmeden konuşmak, nişan almadan ateş etmeye benzer. (R. DİGEST)

En verimli yağmur alın teridir. (C. ŞAHABETTİN)

Aşağıdaki karışık kelimelerde saklı olan vecizeleri bularak altlarına yazınız.

bilim beşikten kadar. HZ. MUHAMMED mezara öğrenin

asla sık sık affet kendini P.SYRUS başkalarını ama

5. SINIF

Özgün Konu Testi

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİ AİLESİ

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİ PLATFORMU

Soru 1

Beceriksiz ve anlayışsız kişi kendisine yaptırılan işi en önemli yerinde bırakır.

Bu açıklamaya uygun düşen atasözü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Acemi katır kapı önünde yük indirir.
- B) Bir tutam ot deveye hendek atlatır.
- C) Edebi edepsizden öğren.
- D) Terzi kendi söküğünü dikemez.

Soru 2

"Babası oğlunun sınavdan düşük not aldığını duyunca küplere bindi."

Altı çizili deyim cümleye kattığı anlam aşağıdaki seçeneklerin hangisinde yoktur?

- A) Evi dağıtınca annem bize çok kızdı.
- B) Bizim evden ayrılmamıza çok üzüldü.
- C) Yaramazlık yapan çocukları görünce çok öfkeleniyor.
- D) Sözümü dinlemeyen insanlar beni sinirlendiriyor.

Soru 3

"Günlük hayatımız içinde işe yaramadığını düşündüğümüz veya önemsiz gördüğümüz şeyleri atmamalıyız. Zamanı geldiğinde önemsiz sandığımız şeylerin işe yarayacağını görürüz."

Yukarıda açıklaması verilen atasözü aşağıdaki seçeneklerin hangisinde verilmiştir?

- A) Damlaya damlaya göl olur.
- B) Son pişmanlık fayda vermez.
- C) Ne ekersen onu biçersin.
- D) Sakla samanı gelir zamanı.

Soru 4

Aşağıdaki cümlelerden hangisinde nesnel anlatım vardır?

- A) Türkçe dersleri benim için çok eğlenceli geçiyor.
- B) Mağaza vitrinindeki çantayı çok beğendim.
- C) Sergen muhteşem bir vuruşla topu ağlara yolladı.
- D) Yöre halkının geçim kaynağı hayvancılıktır.

Soru 5

Aşağıdaki atasözlerinden hangisi farklı bir anlam dile getirir?

- A) Körle yatan şaşı kalkar.
- B) Bir elin nesi var iki elin sesi var.
- C) KKır atın yanında duran ya huyundan ya suyundan.
- D) Bana arkadaşını söyle sana kim olduğunu söyleyeyim.

Soru 6

Aşağıdaki deyimlerden hangisi "boşuna uğraşmak" anlamında kullanılır?

- A) Ağzında bakla ıslanmamak
- B) Çam devirmek
- C) Havanda su dövmek
- D) Sıfırı tüketmek

Soru 7

Yer demir gök bakır

İki dünya bir araya gelse

Balık kavağa çıkınca

Yukarıda verilen deyimlerin ortak özelliği nedir?

- A) Master eki de alabilmeleri
- B) Aynı anlamda olmaları
- C) Cümle şeklinde kurulmaları
- D) Gerçek anlamlı olmaları

Soru 8

Deyimler ve atasözleri kalıplaşmış sözlerdir. Sözcüklerin yerleri değiştirilemez, yerine yakın anlamlısı kullanılmaz.

Verilen bilgiye göre aşağıdaki atasözlerinden hangisinde yanlışlık yapılmıştır?

- A) Ağacın kurdu içinde olur.
- B) taşıma su ile değirmen dönmez.
- C) Zararın neresinden dönülse iyidir.
- D) Can boğazdan gelir.

Soru 9

Aşağıdaki deyimlerden hangisinde “saklı, gizli tuttuğun bir konuyu herkese duyurmak” anlamı vardır?

- A) Açığa vurmak
- B) Açığa çıkmak
- C) Ağzından düşürmemek
- D) Ağız kalabalığına getirmek

Soru 10

“İnsan; akrabası, yakınları ile varlığını gösterir. Bunlar olmazsa cılız ve güçsüzdür.”

Bu ifade aşağıdaki atasözlerinden hangisinin açıklamasıdır?

- A) Akıl için yol birdir.
- B) ğaç yaprağıyla gürler.
- C) Damlaya damlaya göl olur.
- D) Her koyun kendi bacağından asılır.

Soru 11

Aşağıdaki deyimlerden hangisinin açıklaması yanlıştır?

- A) Ağız kalabalığı etmek: Konu dışı gereksiz sözler söylemek
- B) Ağzından düşürmemek: Hep aynı şeyin sözünü etmek
- C) Ağzından kaçırmak: Söylemek istemediği şeyi farkında olmadan söyleyivermek
- D) Ağıza sakız olmak: Bir şeyden büyük zarar görmek

Soru 12

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “iş işten geçmiş olma” anlamında bir deyim kullanılmıştır?

- A) Bu beklenen bir sonuçtu, rüzgâr eken fırtına biçer.
- B) Atı alan Üsküdar'ı geçti; üzülmenin bir anlamı yok.
- C) Soruları yine patavatsızcaydı, devirdiği çamların sayısı bilinmez ki.
- D) Bana borç vermek istemediğini anlamıyor muyum?

Soru 13

Aşağıdaki atasözlerinden hangisi gerçek anlamda kullanılmamıştır?

- A) Dost ile ye, iç; alışveriş etme.
- B) Bugünün işini yarına bırakma
- C) Al malın iyisini çekme tasasını
- D) Üzüm üzüme baka baka kararır

Soru 14

Atasözlerinin bazıları aynı veya yakın anlamlıdır.

Bu açıklamaya göre hangi iki atasözü bu kurala uyar?

- A) Mum dibine ışık vermez- Terzi kendi söküğünü dikemez.
- B) Fazla mal göz çıkarmaz - Azıcık aşım, kaygısız başım.
- C) Damlaya damlaya göl olur- Sakla samanı gelir zamanı
- D) Acı patlıcanı kırağı çalmaz- Güneş balçıkla sıvanmaz

Soru 15

Bir şeyi bildiğin zaman , onu bildiğini göstermeye çalış. Bir şeyi bilmiyorsan , onu bilmediğini kabul et.İşte bu bilgidir. KONFÜÇYÜS

Yukarıdaki özdeyişte aşağıdakilerden hangisi anlatılmak istenmiştir?

- A) Gerçek bilginin ne olduğu
- B) Bilginin önemli olduğu
- C) Bilmemenin ayıp olmadığı
- D) Bilginlerin değeri

Soru 16

En kudretli insan, kendisine hakim olandır. SENECA

Yukarıdaki vecizenin konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Özlem
- B) Bilgi
- C) Sabır
- D) Çalışkanlık

Testin cevap anahtarı
için yandaki
karekodu okutunuz.

5. SINIF

Çıkmış Sorular

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİ AİLESİ

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİ PLATFORMU

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “göz” kelimesi ile oluşturulmuş deyim “birinin sevgi ve ilgisini kazanmak” anlamında kullanılmıştır?

- A) Kuralları çiğnemesine asla göz yummadı.
- B) Küçüklüğünden beri gözü yükseklerdeydi.
- C) Başarısıyla öğretmeninin gözüne girdi.
- D) İşlerini aksatınca günden güne gözden düştü.

2. “Açmak” kelimesi aşağıdakilerin hangisinde deyim içinde kullanılmıştır?

- A) Ona büyük bir sevgiyle kucak açmıştı.
- B) Dönüş yolunda radyoyu açtık.
- C) Bahçedeki bütün çiçekler açmış.
- D) Bu iş yerini iki ay önce açtık.

3. Aşağıdakilerin hangisinde “dikkatsiz ve dalgın olmak” anlamında bir deyim kullanılmıştır?

- A) Ümidim boşa çıkınca başka bir çözüm yolu aramaya başladım.
- B) Ahmet ve babasının balıktan boş döndüğü-nü görmedik hiç.
- C) Antrenmanları şimdi bırakırsan bütün çaba-ların boşa gider.
- D) Bir defasında boş bulunup bardağı elinden bırakıvermişti.

4. İyilik eden kimseler toplumda karşılığını görürler. Çünkü kendisine iyilik yapılanlar da aynı şekilde karşılık verirler. Bu yüzden iyilikten şaşmamak gerekir.

Bu metni özetleyen atasözü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İyi insan sözünün üstüne gelir.
- B) İyi dost kara günde belli olur.
- C) İyilik iki baştan olur.
- D) İyilik eden iyilik bulur.

Cevap Anahtarı

- 1 C
- 2 A
- 3 D
- 4 D

5. SINIF

Kavram Haritaları

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİ AİLESİ

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİ PLATFORMU

Atasözü

• Söyleyeni belli olmayan öğüt veren sözlerdir.

• Kalıplaşmış sözlerdir.

• Çoğunlukla mecaz anlamlıdır.

• Bazıları yakın,bazıları zıt anlamlıdır.

• **Örnek:**

Aslan yattığı yerden belli olur.

Deyim

• Söyleyeni belli olmayan anlatımı pekiştiren söz öbeğidir.

• Kalıplaşmış sözlerdir.

• Çoğunlukla mecaz anlamlıdır.

• **Örnek:**

kulak kabartmak / göze girmek

